

RUMUNSKI STRATESKI ADUT

Author: [Marian Chiriac](#)

Strateska vaznost ove zemlje u ratu protiv terorizma doprinela je njenom ulasku u zapadni vojni savez.

Nekada nezamisliva mogucnost da se Rumunija pridruzi NATO-u sada je veoma blizu ostvarenja. Glavni razlog za to je zapadna potera za islamskim ekstremistima nakon proslogodisnjih teroristickih napada 11. septembra na Ameriku.

Sjedinjene Drzave i saveznici iz NATO-a odnosili su se s podozrenjem prema rumunskim vojnim potencijalima i sporom tempu demokratskih i ekonomskih reformi u zemlji.

Medjutim, posle 11. septembra, stvari su se promenile zbog potencijalno strateskog znacaja ove zemlje u ratu protiv terorizma - blizina Crnog mora i Kavkaza moze pruziti logisticku osnovu za eventualno sirenje aktivnosti protiv islamskih militantata.

Bukurest je pozurio da Americancima ponudi teritoriju i luke na raspolaganje, kao i dozvolu za preletanje borbenih aviona u slucaju moguceg napada na Irak. Zemlja je takodje utrostrucila brojnost svojih trupa u okviru medjunarodnih mirovnih misija na Balkanu da bi se saveznicke trupe mogle prebaciti u Avganistan. Pored toga, rumunski vojni resursi u crnomorskoj luci Konstanci trebalo bi uskoro da postanu baza za smenu americkih trupa u bivsoj Jugoslaviji i, mozda, drugim podrucjima.

Zvanicnici u Bukurestu obicno se razbesne kada im se sugerise da su rumunske oruzane snage nedelotvorne. Oni uzvracaju da se potcenjuju njihovi napori da reformisu nezgrapnu armijsku strukturu iz sovjetskog doba u snaznu, efikasnu borbenu silu kao i njihov doprinos medjunarodnim mirovnim misijama. Bukurest planira da ponudi specijalne jedinice zapadnom vojnom savezu u vidu brdskih vojnih jedinica i trenutno obucavaju oficire da se sluze engleskim jezikom.

Konacno, pokusavajući da impresionira Busovu administraciju, Rumunija je takodje bila prva zemlja na svetu koja je potpisala sporazum sa SAD kojim se obavezuje da nece izruciti americke vojnike novoformiranom Medjunarodnom krivicnom sudu posto se se Vasington tome protivi.

Sve ovo je znatno drugacije od doba bivseg komunistickog lidera Nikolae Causeskua koji je promovisao mrznju prema strancima - pogotovo zapadnjacima. Nakon njegovog pogubljenja i okoncanja hladnog rata pre dvanaest godina, Rumunija se suocila sa potpuno novom vrstom izazova.

Na severnoj i istocnoj granici pojavile su se nove drzave - Ukrajina i Moldavija - koje su istorijski povezane sa Rumunijom, a teze redefinisaju svojih odnosa sa susedima. Izbijanje sukoba na Balkanu znacajno je uticalo na rumunsku poziciju.

Rumunija je tokom devedesetih zapocela sveobuhvatne untrasnje reforme. Ulagala je napore da se prilagodi promeni klime u medjunarodnim odnosima nadajuci se ulasku u NATO. Potonje vlade su takodje tezile clanstvu u Evropskoj uniji, sto su smatrale svojim konacnim ciljem u okviru napora da se razvija demokratska trzisna privreda koja bi obezbedila stabilnost i prosperitet.

Medjutim, smatralo se da su reforme usmerene na prilagodjavanje standardima Evropske unije isuvise skupe na kratak rok. Sa druge strane, prosirenje NATO-a se smatralo politickim procesom koji bi zemlji mogao da obezbedi pravu meru bezbednosti i stabilnosti.

Iznenadjujuće je, ipak, da istraživanja javnog mnjenja pokazuju dominantnu podršku javnosti rumunskom ulasku u Evropsku uniju i NATO uprkos decenija pod komunističkom vladavinom. Tokom 1997. godine kada je prvi put doslo do sirenja NATO-a na istok, tadašnja vlada desno od centra pokrenula je kampanju čiji je cilj bio pridobijanje javnosti za članstvo u zapadnoj vojnoj alijansi.

Medijski publicitet bio je izuzetan. Veoma popularna nezavisna televizijska stanica organizovala je nagradni konkurs za najlepší pronačovsku razglednicu povodom eventualnog uclanjenja u zapadni vojni savez.

Istraživanja su pokazala da je samo 59 odsto Madjara podržalo ulazak u NATO, dok je u Rumuniji taj procenat iznosio citavih 90 odsto. Ali, uprkos tome kao i podrške nekih evropskih zemalja, Bukurest nije dobio poziv za pregovore o prijemu u NATO na samitu u Madridu u julu 1997. godine. Privredna situacija je tada bila katastrofalna uz narastajuću nezaposlenost, organizovani kriminal i korupciju.

Borbena gotovost rumunske armije bila je, najblaze receno, pod znakom pitanja. Neefikasnoj, glomaznoj armiji koja se nije bitno promenila od vremena Varsavskog pakta bilo je hitno potrebno restrukturiranje i reformisanje.

Dve godine posle toga, kao posledica krize na Kosovu i vazдушnih napada Severnoatlantskog vojnog saveza na Jugoslaviju doslo je preokreta u stavu zapadnih saveznika prema Rumuniji. Mada se Rumunija nije direktno angazovala u vojnim akcijama, puno je učinjeno da se pomogne NATO-u. Bukurest je odobrio neograničeno korišćenje vazдушnog prostora za borbene avione zapadnih saveznika, a prihvatio je i jedan broj izbeglica sa Kosova.

Bukurest je takodje uložio znatne napore u sprovođenju skupih reformi predocenih u akcionom planu zapadne alijanse kojima se predviđja uvođenje civilne kontrole nad armijom. Vlada sada nastoji da značajno smanji oficirski kadar i ukine obavezu služenja vojnog roka do kraja ove decenije. Budžet za odbranu je narastao do 2,5 odsto od ukupnog godišnjeg nacionalnog proizvoda. To će izneti oko jedne milijarde američkih dolara u toku sledećih pet godina što je znatno iznad minimuma od 2 odsto koji uslovljava NATO.

Do kraja ovog meseca brojno stanje rumunske armije smanjice se sa 400.000 na oko 140.000 vojnika. Do 2007. godine planira se dodatno smanjenje na 90.000.

Ali zabrinutost zbog korupcije, neefikasnosti i posrnule ekonomije što je blokiralo prijem Rumunije u članstvo NATO-a 1997. godine nije u potpunosti otklonjena. Nepostojanje funkcionalnog, nezavisnog sudskog sistema je još jedan ozbiljan problem. Rumunski zvaničnici zabrinuti su, takodje, zbog prisustva velikog broja agenata iz bivše komunističke tajne policije "Sekuritatee" u novoj službi rumunske državne bezbednosti. Postavlja se pitanje da li se može verovati obavestajnim službama da neće ugroziti poverljivost osetljivih informacija NATO-a.

Najzad, ali ne i manje važno, uprkos činjenici da je politička situacija znatno stabilnija nego početkom devedesetih, Rumunija bi se mogla suociti sa pretnjom koja predstavlja ekstremni nacionalizam.

Druga po veličina stranka u parlamentu sada je Partija za Veliku Rumuniju čijeg lidera Korneliju Vadim Tudora često porede sa njegovim ruskim parnjakom Vladimirom Zirinovskim ili Zan-Mari Le Penom iz Francuske. Za Tudora obično glasaju siromasni koji veruju u paranoične teorije zavere i za probleme u kojima se zemlja nalazi okrivljuju manjinske grupe ili strance.

Slom komunizma naveo je Rumune da teže zapadnom idealu blagostanja, slobode i svega što je bilo potisnuto pod bivšim diktatorskim režimom. Problem je u tome što mnogi i sada očekuju neposredno

poboljšanje životnog standarda čim se zemlja priključi NATO-u.

Marijan Cirić je nezavisni novinar iz Bukuresta.

Location: Africa
Caucasus

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/rumunski-strateski-adut>